

Investigating lived experiences and factors affecting family violence in new generation families (Couples less than 30 years old) Ilam city

Azadi Allahnoori

PhD student of department of sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

azadahhahnouri@gmail.com

Roza Karampoor

Assistant Professor of department of sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding author).

ikga79@yahoo.com

Zahra Ghasemi

Assistant Professor of department of sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

zahraghasemisst@gmail.com

Abstract

The aim of the present study is to "investigate the lived experiences of violence in the families of the new generation (couples under 30 years of age in Ilam)". The method of the present research is qualitative. The sample size of the study is a combination of four groups of five (including 1 counselor, 1 helper and 3 victims of violence), which is a total of 20 people. The research sampling method was purposeful and in the form of snowballs. The data collection tool was also a semi-structured interview with limited questions. According to research findings; Types of violence in the new generation of families in Ilam city include men's violence against women, women's violence against men, parental violence against infants and children, and violence against the spouse's family. also; Techniques of violence in the new generation of Ilam city are: indifference (sexual, emotional and economic), infidelity and entering into extramarital affairs, practical violence, psychological and verbal violence (slander of betrayal, slander of underemployment, threat of beating, threat of divorce, obscenity), economic violence (non-payment of alimony, non-payment of alimony, threat of deprivation of inheritance). Finally,; Men's power-seeking, marriage without love, interference from others, cyberspace and the tendency to extramarital affairs, economic problems, changes in the structure of relationships and power in the family, addiction, especially industrial drug addiction, and weak social support for victims of domestic violence It is effective in the families of the new generation of Ilam city.

Keywords: Violence, Domestic Violence, Violence Techniques, social factors, cultural factors.

بررسی تجارب زیسته و عوامل مؤثر بر خشونت خانوادگی در خانواده های نسل جدید (زوجین کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام

آزادی اله نوری

دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
azadahhahnouri@gmail.com

روزا کرم‌پور

استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
ikga79@yahoo.com

زهرا قاسمی

استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
zahraghasemist@gmail.com

چکیده

خشونت خانوادگی کنشی است که بر اساس آن، شخصی بر شخص دیگری، عمداً، در چارچوب خانواده، صدمه‌ی فیزیکی یا روانی وارد می‌نماید. در همین راستا؛ هدف تحقیق حاضر «بررسی تجارب زیسته خشونت در خانواده‌های نسل جدید» و رویکرد نظری غالب آن، رویکرد کارکردگرایی، تضادی و تلفیقی بوده است. روش تحقیق از نوع کیفی است. حجم نمونه، ترکیبی از چهار گروه پنج نفره (شامل ۱ نفر مشاور، ۱ نفر مددکار و ۳ نفر از آسیب دیدگان از خشونت) است که روی هم رفته ۲۰ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری تحقیق، هدف‌دار و به‌صورت گلوله برفی بوده است. ابزار گردآوری اطلاعات نیز مصاحبه‌ای نیمه ساختاریافته با سؤالاتی محدود بوده است. طبق یافته‌های تحقیق؛ گونه‌های خشونت در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام شامل خشونت مردان علیه زنان، زنان علیه مردان، والدین علیه نوزادان و کودکان و خشونت علیه خانواده همسر می‌باشد. همچنین؛ تکنیک‌های خشونت عبارت‌اند از: بی‌اعتنایی (جنسی اقتصادی)، خیانت و ورود به روابط فرا زناشویی (قصد تنبیه یا انتقام)، خشونت عملی (کتک زدن، شکستن سوزاندن یا بریدن اعضا)، خشونت روانی و کلامی (تهدید خیانت و کم‌کاری زدن، تهدید به کتک، فحش)، خشونت اقتصادی (پول توجیبی ندادن، تهدید به محرومیت از ارث). نهایت آن‌که؛ قدرت‌طلبی مردان، ازدواج بدون عشق‌ورزی، دخالت‌های اطرافیان، فضای مجازی و گرایش به روابط فرا زناشویی، مشکلات اقتصادی، تغییرات ساختار روابط و قدرت در خانواده، اعتیاد به‌ویژه اعتیاد به مواد مخدر صنعتی و ضعف حمایت اجتماعی از آسیب دیدگان بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است.

کلیدواژه‌ها: خشونت خانوادگی، گونه‌های خشونت، تکنیک‌های خشونت، عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۹ تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۰۹/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۰۵

فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال ۱۱، شماره ۴، پیاپی ۴۵، اسفند ۱۴۰۱، صص ۳۸۱-۴۰۶

مقدمه و بیان مسئله

خانواده اساسی‌ترین نهادی است که به اعضای خود احساس امنیت و آرامش می‌دهد و مهم‌ترین فضای ارضای نیازهای طبیعی و جنسی انسان‌ها است. این نهاد طی هزاران سال پایدارترین و مؤثرترین وسیله حفظ ویژگی‌های فرهنگی و عامل انتقال آن‌ها به نسل‌های بعدی بوده است؛ اما وجود خشونت در خانواده اضطراب و ناامنی را گسترش می‌دهد که پیامد آن بیماری‌های روان‌تنی، گسترش پدیده قتل‌های خانوادگی، همسرکشی و کودک‌آزاری است. «خشونت در خانواده، نشان رشد خشونت در سطح جامعه است» (زمانی مقدم، ۱۳۹۸: ۳).

«خشونت در حالت کلی، رفتاری عمدی و آگاهانه است که هدف آن صدمه زدن فیزیکی یا کلامی به خود یا دیگران باشد. گروهی از صاحب‌نظران دلیل این رفتار را ذاتی و فطری و گروهی دیگر آن را اکتسابی می‌دانند» (آلوس^۱، ۲۰۱۹: ۶۲۰). بنا به تعریف سازمان بهداشت جهانی؛ «سوء رفتار یا خشونت به استفاده عمدی از قدرت فیزیکی و یا تهدید بر روی دیگران اطلاق می‌شود که می‌تواند بدون آسیب ظاهری یا همراه با جراحت، آسیب روحی روانی، اختلال رشد، محرومیت‌های گوناگون و حتی مرگ باشد» (سازمان بهداشت جهانی^۲، ۱۹۹۶: ۸).

در همین راستا؛ «خشونت خانوادگی به عمل و یا برخوردی اطلاق می‌گردد که بر اساس آن، شخصی بر شخص دیگری، عمدتاً، در چارچوب خانواده، صدمه یا صدمات فیزیکی یا معنوی (روانی یا اخلاقی) وارد می‌نماید. این نوع برخورد، می‌تواند به گونه‌های مختلفی بروز نماید. شایع‌ترین انواع خشونت را ضرب و شتم، تجاوزات جنسی، تحقیر، تهدید، توهین و در برخی از حالات اعمال محدودیت اقتصادی بر افراد، تشکیل می‌دهد» (بارنت^۳ و دیگران، ۲۰۱۷: به نقل از شربتیان، ۱۳۹۶: ۴۹).

جهان امروز ما شاهد خشونت‌های خانوادگی در فرهنگ‌های مختلف است. «در دنیا در هر دقیقه ۲۰ نفر قربانی خشونت خانگی هستند، اما مشخص نیست چه

---

1. Alves
2. WHO
3. Barnet

تعداد از این قربانیان درباره مشکلات خود صحبت می‌کنند» (کبیری و دیگران، ۱۳۹۷: ۲۹۶). آخرین ارقام مرکز نظارت بر خشونت‌های داخلی آمریکا نشان می‌دهد که ۱۲۰ میلیون نفر از شهروندان آمریکا از انواع خشونت‌های خانوادگی رنج می‌برند که چهل درصد جمعیت آن کشور را تشکیل می‌دهد. مؤسسه مطالعاتی «گالوپ»^۱ در آخرین گزارش خود در سال ۲۰۱۷ (سال ۱۳۹۶ شمسی) ایران را عصبانی‌ترین کشور جهان معرفی کرد و این کشور را در رتبه اول خشونت اجتماعی در دنیا قرار داد. طبق داده‌های آماری این مؤسسه، از میان ۱۴۲ کشور مطالعه شده جهان در سال ۲۰۱۷ به ترتیب ایران، عراق و سودان جنوبی عصبانی‌ترین مردم جهان را دارند. میزان مردم عصبانی این کشورها به ترتیب ۵۰ درصد (ایران)، ۴۹ درصد (عراق) و ۴۷ درصد (سودان جنوبی) است. (روزنامه جهان صنعت^۲، ۱۳۹۹، کدخبر: ۷۶۵۶۴). طبق یافته‌های تحقیق مرکز پژوهش‌های بهزیستی در ایران؛ پیشتر پراکندگی آمار خشونت در استان‌های کردستان، آذربایجان، لرستان، ایلام، کرمانشاه و خوزستان بیشترین و در استان‌های اصفهان، کرمان، یزد و قم کمترین گزارش می‌شد اما اکنون خشونت‌ها در ایران سراسری شده و نمی‌توان حدودمرز مشخصی از نظر موقعیت جغرافیایی برای آن متصور بود (مطابق گزارش روزنامه جهان صنعت، ۱۳۹۹ با کد خبر: ۷۶۵۶۴)

گر چه ممکن است که هم زن و هم مرد مرتکب اعمال خشونت‌آمیز در خانواده گردند ولی تحقیقات لانگ و فیزو (۲۰۰۸)، اسوندسن و جانسن (۲۰۱۲)، آلکنو و سالومون (۲۰۱۵)، کوفمن و اشتراوس (۲۰۱۹)^۳ و... نشان دادند که زنان به میزان بیشتری مورد بد رفتاری قرار می‌گیرند و به عبارت دیگر این آزار و خشونت که باهدف به کنترل درآوردن و تسلط انجام می‌پذیرد، از سوی مردان بیشتر دیده شده است. «در ایران نیز در حال حاضر حدود ۷۵ تا ۸۰ درصد مراجعین به اورژانس اجتماعی، دختران مجرد و زنان متأهل هستند که مورد خشونت خانگی قرار گرفته‌اند» (سایت تابناک، ۲۱ دی ۱۳۹۹، <https://khabarfarsi.com/w/tabnak.ir>). از سوی دیگر تحقیقات آلموند و آسوری (۲۰۰۹)، کریک و دالبی (۲۰۱۷)، عثمان و آیکان (۲۰۱۸)، ساندرز و الیوت^۴ (۲۰۲۰) نیز نشان داده‌اند که؛ علاوه بر خشونت همسران یا والدین علیه یکدیگر، سایر انواع خشونت مانند خشونت والدین علیه فرزندان، فرزندان علیه والدین و فرزندان علیه

1. Gallup

۲. روزنامه اقتصادی صبح ایران

3. Long and Fizo, Sundsen and Johnson, Alkeno and Salomon, Koffman and Strauss

4. Almond and Usury, Crick and Dolby, Osman and Ikan, Saunders and Elliott

فرزندان نیز ممکن است در خانواده‌ها رخ دهد. مطابق آمار جهانی و منتشرشده از طرف سازمان ملل از هر پنج کودک در سراسر جهان یک کودک قربانی خشونت می‌شود و ۹۰ درصد از همین تعداد شاهد خشونت خانگی در خانه هستند. از هر ۱۰ سالمند در سراسر دنیا یک نفر قربانی خشونت خانگی می‌شود و از زنان نیز بیش از ۷۰ درصد در دنیا قربانی خشونت جنسی و فیزیکی از سوی همسران یا شرکای زندگی خود می‌شوند (ساندرزو الیوت، ۲۰۲۰: ۴۶).

در همین راستا با توجه به بالا بودن میزان خشونت خانوادگی در ایران و به‌خصوص شهر ایلام^۱، هدف تحقیق حاضر، بررسی همین موضوع است که تجارب زیسته خشونت در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام را بررسی نموده و دریابد که گونه‌ها، تکنیک‌ها و دلایل آن کدامند؟

انجام این تحقیق از آن جهت اهمیت دارد که؛ در مقایسه با انواع دیگر آسیب‌های اجتماعی که معمولاً آسیب به دیگران است، به خاطر درونی و خودی بودن افراد در معرض آسیب از پیچیدگی بیشتری برخوردار است و عواملی که موجب بروز چنین روحیه‌ای می‌شوند تا حدی ناشناخته‌ترند. از طرف دیگر، همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد؛ خشونت خانوادگی در اکثر جوامع و از جمله در نظام اجتماعی و خانوادگی ایران، نمود چشمگیری دارد. این موضوع در اکثر خانواده‌ها و از جمله خانواده‌های شهر ایلام دیده می‌شود. محققان قبلی که روی خشونت خانوادگی کار کرده‌اند، تیپولوژی و عوامل متعددی برای تبیین این نوع رفتارها برشمرده‌اند اما به نظر می‌رسد برخی گونه‌ها و عوامل احتمالی هم ممکن است وجود داشته باشند که در تحقیقات پیشین مدنظر قرار نگرفته‌اند و نیز برخی عوامل در تحقیقات قبلی هستند که جای نقد و بازبینی دارند؛ بنابراین ارزشمند است که با توجه به گسترش این پدیده در بین خانواده‌ها، گونه‌ها، تکنیک‌ها و عوامل آن شناسایی شود تا میزان این پدیده کاهش یابد یا تعدیل شود. این تحقیق، برای تکمیل تحقیقات قبلی که اکثراً به‌صورت کمی بوده‌اند، سعی دارد به‌صورت کیفی به بررسی موضوع خشونت خانوادگی بپردازد و زوایای جدیدی از این موضوع را شناسایی نماید.

۱. اهداف و سؤالات تحقیق

۱-۱. هدف اصلی

بررسی تجارب زیسته خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (زوجین کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام

۱-۲. اهداف فرعی

- گونه شناسی (تیپولوژی) خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام
- شناسایی تکنیک (ابزارهای) خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام
- شناسایی عوامل مؤثر بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام

۱-۳. سؤالات تحقیق

- ۱- گونه‌های خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟
- ۲- دلایل خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟
- ۳- تکنیک‌های خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟

۲. پیشینه تحقیق

۲-۱. پیشینه‌های داخلی

فخارزاده و همکاران (۱۳۹۶) تحقیقی را با عنوان «عوامل مرتبط با شیوع خشونت‌های خانگی در زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهرستان آبادان» انجام داده‌اند. این مطالعه باهدف تعیین میزان خشونت‌های خانگی و برخی علت‌های مرتبط در زنان متأهل انجام شده است. این مطالعه یک پژوهش توصیفی - مقطعی است که با مشارکت ۶۲۳ نفر از زنان متأهل مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهرستان آبادان انجام شده است. روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و ابزار تحقیق پرسشنامه است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که شیوع خشونت ۷۲/۳ درصد بوده و زنان با انواع خشونت روانی، فیزیکی، تهدیدی و جنسی مواجه بوده‌اند. به‌علاوه، ارتباط معنی‌داری بین خشونت و سن، رضایت زناشویی، رفتار خانواده‌ها، تأمین مالی، مصرف سیگار، مصرف الکل، بیماری، نوع مسکن، شغل، محل تولد و غیره وجود داشته است. محققان نتیجه‌گیری می‌کنند که مواجهه با خشونت در

شهرستان آبادان به‌ویژه در حیطه خشونت روان‌شناختی از شیوع بالایی برخوردار بود (فخارزاده و همکاران، ۱۳۹۶).

انصاری و همکاران (۱۳۹۶) تحقیقی را با عنوان «تأثیر مهارت‌های ارتباطی زنان بر خشونت خانگی از سوی همسران» انجام داده‌اند. این مطالعه یک پژوهش مقطعی است که در نمونه‌ای ۳۸۵ نفری از نان‌متأهل منطقه گرچگان شهرستان گنجان انجام شده است. اطلاعات موردنیاز با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری شده است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که بین خشونت و مهارت ارتباطی رابطه معکوس و معنی‌داری وجود دارد. همچنین، میزان خشونت فیزیکی با تعداد فرزندان رابطه مستقیم و با سطح تحصیلات شوهران رابطه معکوس وجود دارد. محققان نتیجه‌گیری می‌کنند که استفاده از مهارت‌های ارتباطی تنش و مشاجره بین زوجین را می‌کاهد؛ بنابراین، تقویت مهارت‌های ارتباطی زنان می‌تواند به کاهش خشونت علیه آنان منجر شود (انصاری و همکاران، ۱۳۹۶).

شریعت و منشئی (۱۳۹۶) تحقیقی را با عنوان «الگوی پیش‌بینی خشونت‌های خانگی علیه زنان بر اساس رگه‌های شخصیتی و سابقه کودک‌آزاری همسران در شهر اصفهان» انجام داده‌اند. این مطالعه از نوع توصیفی همبستگی است. تعداد ۱۵۹ نفر از زنانی که مورد خشونت خانگی قرار گرفته بودند به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و مورد تحقیق قرار گرفته است. داده‌ها نیز با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که رگه‌های شخصیتی و کودک‌آزاری همسران پیش‌بینی‌کننده خشونت خانگی علیه زنان می‌باشد و بین ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری و کودک‌آزاری خشونت خانگی علیه زنان رابطه مثبت معناداری وجود دارد. این در حالی است که بین دیگر ویژگی‌های شخصیتی شامل برون‌گرایی، توافق‌پذیری و وجدانی بودن با خشونت خانگی علیه زنان رابطه معناداری وجود دارد (شریعت و منشئی، ۱۳۹۶).

شهبازی و همکاران (۱۳۹۶) تحقیقی تحت عنوان «نقش انسانیت‌زدایی در بروز همسر آزاری از دیدگاه زنان قربانی خشونت خانگی: یک مطالعه کیفی» انجام داده‌اند. هدف این مطالعه تعیین نقش انسانیت‌زدایی در بروز همسر آزاری است. این مطالعه به روش کیفی از نوع نظریه‌زمینه‌ای انجام شده است. برای این منظور ۱۲۰ نفر زن به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده و مقیاس تاکتیک‌های حل تعارض را تشکیل نموده‌اند. سپس از بین این زنان ۶۰ نفر به صورت نمونه‌گیری نظری مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داده است که انسانیت

زدایی در قالب دو مقوله شی انگاری و حیوان انگاری قابل تشخیص است. به‌علاوه، زنان قربانی همسر آزاری انسانیت زدایی را عاملی برای بروز همسر آزاری می‌دانند. محققان نتیجه‌گیری می‌کنند که انسانیت زدایی در دو شکل شی انگاری و حیوان انگاری در بروز همسر آزاری نقش دارد (شهبازی و همکاران، ۱۳۹۶).

۲-۲. پیشینه‌های خارجی

ویل^۱ و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی خشونت خانگی را در بین بزرگسالان زندانی مورد مطالعه قرار داده‌اند. حجم تحقیق ۲۹۲ نفر است. آن‌ها تأثیر وضعیت نسلی و تجربه خشونت خانگی در کودکی را مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داده است که زندانیانی که در کودکی خشونت خانگی را تجربه کرده‌اند بیشتر احتمال دارد که دست به خشونت خانگی بزنند. در مقایسه با زندانیان نسل اول، زندانیان نسل دوم بیان کرده‌اند که در دوران کودکی بیشتر شاهد خشونت خانگی والدین بوده‌اند، بنابراین بیشتر احتمال خشونت خانگی را دارند (ویل و همکاران، ۲۰۱۶).

وودلاک^۲ (۲۰۱۷) روند در حال ظهور در زمینه خشونت خانگی متمرکز شده است. این روند در حال ظهور استفاده از تکنولوژی برای تسهیل تهدید کردن و سایر اشکال مورد استفاده است. پیمایش با ۱۵۲ نفر حقوقدانان خشونت خانگی و ۴۶ نفر از قربانیان نشان داده است که تکنولوژی (شامل تلفن، تبلت، کامپیوتر و وبسایت‌های شبکه اجتماعی) معمولاً در تهدید شریک صمیمی مورداستفاده قرار می‌گیرد. تکنولوژی برای ایجاد حس مقصر بودن و برای منزوی کردن، تنبیه و تحقیر قربانیان خشونت خانگی مورداستفاده قرار می‌گیرد. آن‌ها همچنین تهدید به اشتراک گذاشتن محتوای جنسی می‌کنند تا قربانیان را تحقیر کنند (وودلاک، ۲۰۱۷).

اسلابرت^۳ (۲۰۱۷) بیان می‌کند که خشونت خانگی یک چالش عمده برای کارگران اجتماعی است. خانواده‌های با درآمد پایین به احتمال زیاد با خشونت خانگی مواجه می‌شوند، چراکه فقر می‌تواند به‌عنوان یک عامل تحریک‌کننده در این نوع تضاد عمل کند. هدف محقق بررسی و توصیف تجارب زنان با درآمد پایین و مورد خشونت و آزار قرار گرفته است. رویکرد تحقیق کیفی برای این بررسی و توصیف اتخاذ گردیده است. ۲۰ مشارکت‌کننده به روش نمونه‌گیری هدفمند و زنجیره‌ای

1. Vell

2. woodloch

3. Slabbert

انتخاب شده است. داده‌ها نیز از طریق مصاحبه ساختاریافته جمع‌آوری شده است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که خشونت خانگی و محرومیت مسائلی هستند که برخی زنان آن‌ها تجربه کرده‌اند. به‌ویژه زنان دارای درآمد پایین بیشتر در معرض خشونت خانگی قرار گرفته‌اند (اسلابرت، ۲۰۱۷).

انگ^۱ و همکاران (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به آزمون این فرضیه پرداخته‌اند که زنان باز ازدواج کرده، در مقایسه با زنان اول ازدواج کرده و مطالعه بیشتر در معرض خشونت خانگی هستند. نمونه تحقیق استخراج شده از پیمایش دموگرافیک و بهداشتی کامبوج است که شامل ۵۶۰ نفر زن با میانگین سنی ۳۱ می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داده است که ۲۰ درصد زنان خشونت عاطفی و ۱۴ درصد زنان خشونت فیزیکی را گزارش داده‌اند. این مطالعه دریافته است که زنان باز ازدواج کرده بیشتر در معرض خشونت عاطفی و فیزیکی قرار گرفته‌اند. تحلیل بیشتر نشان داده است که خشونت خانگی بر حسب محل سکونت، تعداد فرزند، تحصیلات والدین و سلامتی متغیر است. در مناطق شهری فقیر خشونت خانگی بالا است. زنان باز ازدواج کرده و دارای دو یا سه فرزند بیشتر خشونت خانگی را دیده‌اند. به‌علاوه، زنان باز ازدواج کرده ساکن در نواحی شهری که دارای همسر بی‌سواد یا تحصیلات اولیه بوده‌اند بیشتر در معرض خشونت خانگی قرار گرفته‌اند. این مطالعه از نقش ساختاری قدرت تسلط مردان بر رفاه عاطفی و اجتماعی زنان حمایت می‌کند. این مطالعه پیشنهاد کرده است که برای کاهش سلطه مردان مداخله ساختاری صورت گیرد که شامل برنامه‌های درسی در آموزش رسمی و تقویت قانون خشونت خانگی است (انگ و همکاران، ۲۰۱۷).

کاسترو^۲ و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی به بررسی ویژگی‌های فردی، روابط و اجتماع در میان زنان خشونت دیده پرداخته‌اند. حجم نمونه ۱۹۱۳ زن است که از پیمایش دموگرافیک و بهداشتی پرو گرفته شده است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که عوامل مصرف زیاد الکل، دیدن خشونت خانگی والدین و تجربه تنبیه فیزیکی در کودکی به ترتیب بیشترین نقش را در خشونت خانگی دارند. سایر عوامل شامل اشتغال و تحصیلات است. به‌علاوه در سطح اجتماع زندگی در نواحی شهری احتمال سوءاستفاده را افزایش می‌دهد (کاسترو، ۲۰۱۷).

---

1. Eng

2. Kastro

ویجرز^۱ و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی با استفاده از نمونه‌ای از دانشجویان عقاید آن‌ها را در مورد خشونت خانگی مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داده است که باورها در مورد خشونت خانگی بسته به ماهیت رفتار و جنسیت عاملین چندبعدی است. خصوصیات دموگرافیکی، وضعیت رابطه فعلی، تجربیات خشونت خانگی و شایع بودن خشونت خانگی در جامعه با باورهای خشونت خانگی یا قانونی بودن این رفتارها در ارتباط نیستند؛ اما دادن نسبت‌های گناه به قربانی رابطه منفی با باورهای خشونت خانگی و قانونی بودن دارد. علاوه بر این، قانونی بودن رابطه اصلی با باورهای خشونت خانگی دارد. همچنین، یافته‌های تحقیق نشان داده است که جنسیت عاملین یک متغیر مهمی است که با باورهای دانشجویان درباره رفتارهای تجاوز جنسی تأثیر می‌گذارد. محققان نتیجه‌گیری می‌کنند که سیاست‌های قانون‌گذاری و برنامه‌های آموزش می‌تواند خشونت خانگی را به لحاظ اجتماعی و اخلاقی و قانونی رد کرده و باورهای مردان نسبت به استفاده از خشونت علیه زنان را تغییر دهد (ویجرز و همکاران، ۲۰۱۷).

مطالعات گذشته به‌ویژه مطالعات داخلی را به لحاظ روش مطالعه خشونت خانگی می‌توان به دو گروه تفکیک نمود: ۱- مطالعات کمی که با اتخاذ روش پیمایش و با استفاده از پرسشنامه خشونت خانگی را در بین تعداد زیادی از زنان مورد بررسی قرار داده‌اند. ۲- مطالعات کیفی که با رویکرد تئوری زمینه‌ای یا بحث گروهی و با استفاده از مصاحبه باز و عمیق تجربه زنان از خشونت خانگی را مورد تفسیر قرار داده‌اند. بر اساس این تحقیقات، عوامل مختلفی در خشونت خانگی علیه زنان نقش دارند. این عوامل شامل عوامل فرهنگی مانند میزان تحصیلات؛ عوامل اقتصادی مانند درآمد خانواده؛ عوامل روان‌شناختی مانند شخصیت؛ و عوامل فیزیولوژیکی مانند بیماری جسمی است؛ اما بیشترین نقش مربوط به عوامل اجتماعی است. عوامل اجتماعی دخیل در خشونت خانگی علیه زنان در تحقیقات مذکور را می‌توان به دو دسته عوامل فردی و ساختاری متمایز کرد.

عوامل فردی	عوامل ساختاری
مصرف سیگار و الکل	قومیت
اعتیاد	مردسالاری
سوابق کیفی	اختلاف سنی
سرمایه اجتماعی و فرهنگی	پایگاه اقتصادی اجتماعی
تحصیلات	اشتغال
	اجتماعی شدن
	وسایل ارتباط جمعی

بالطبع همه تحقیقات ضعف‌های خود را دارند. از دید جامعه‌شناختی عوامل مختلفی در خشونت خانگی علیه زنان نقش دارند که تحقیقات گذشته همه آن‌ها را پوشش نداده‌اند. این تحقیق به سهم خود نقش عوامل جامعه‌شناختی متفاوتی را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

۳. ملاحظات نظری

۳-۱. تعریف مفاهیم

از نظر کارلین^۱ (۲۰۱۶) «خشونت خانگی دربرگیرنده هر نوع خشونت است که در حیطه خانواده و زندگی خصوصی افراد رخ می‌دهد. خشونت خانگی در میان افرادی واقع می‌شود که به سبب ارتباطات خونی، خانوادگی یا قانونی با یکدیگر روابط صمیمی و پیوندهای عمیق دارند. اگرچه در تعریف عام از این لغت، خشونت خانگی می‌تواند مردان را هم در برگیرد اما به دلایل اجتماعی - تاریخی خشونت خانگی عموماً در مورد زنان، دختران و کودکان مطرح می‌شود» (فلاحی خاریکی، ۱۳۹۵: ۵۶). طبق تعریف لاندرو^۲ (۲۰۱۸) «خشونت خانوادگی به معنی رفتار خشونت‌آمیز و سلطه‌گرانه یک عضو خانواده علیه عضو یا اعضای دیگر همان خانواده است. خشونت است که در محیط (حوزه) خصوصی خانواده به وقوع می‌پیوندد و عمیقاً میان افرادی رخ می‌دهد که به سبب صمیمیت، ارتباط خونی یا قانونی به یکدیگر پیوند خورده‌اند. مراقبت سایر اعضای خانواده با به‌کارگیری زور و اعمال رفتارهایی است که از نظر

1. Karlina
2. landrov

جسمی، جنسی و روانی خشونت‌آمیز هستند» (کارلسون^۱، ۲۰۰۹: ۱۳). گلز و استراوس^۲ (۲۰۰۳) دو پژوهشگری که سالها در زمینه خشونت خانوادگی فعالیت کرده‌اند، «خشونت را به‌عنوان رفتاری با قصد و نیت آشکار و یا رفتاری با قصد و نیت پوشیده اما قابل‌درک جهت وارد کردن آسیب بدنی به فرد دیگر» (کوکر^۳ و دیگران، ۲۰۰۴: ۵۵۸) تعریف کرده‌اند. مگارژی^۴ (۲۰۰۸) محقق دیگر در زمینه خشونت از خشونت به‌عنوان شکل افراطی پرخاشگرانه نام می‌برد که احتمالاً باعث آسیب مشخص به فرد قربانی می‌گردد. «وقتی شخصی در درون خانواده مقتدر است و از این اقتدار- از هر نوعی که می‌خواهد باشد- بدنی، اجتماعی یا اقتصادی در جهت پیشبرد امیال خود، بدون توجه به تمایل دیگری استفاده می‌کند، این کار خشونت است. این تعریف بسیار گسترده است و انواع خشونت را دربرمی‌گیرد» (کریمی و دیگران، ۱۳۹۴: ۲۴). در برخی از موارد، خشونت‌های خانوادگی را به نام خشونت‌های داخلی نیز خوانده‌اند که به معنای حاکمیت غیرقابل‌تحمل فیزیکی و روانی یک فرد خانواده بر فرد و یا افراد دیگر خانواده است. این حاکمیت غیرقابل‌تحمل، به گونه‌های تحقیر، توهین، برخوردهای فیزیکی و محدودسازی آزادی‌ها برای قربانی تبارز می‌کند.

۲-۳. مبانی نظری

طبق نظریه‌های کارکردگرایانه رفع اختلافات درون خانواده با استفاده از ابزار قدرت و در مواردی از راه خشونت امکان‌پذیر می‌گردد. در این حالت خشونت سبب طبیعی شدن جریان زندگی روزمره می‌شود و خانواده به کارکردهای اساسی خود می‌پردازد که در آن مسئولیت زنان، انجام دادن وظایف و مسئولیت اصلی مردان، برقراری ارتباط با جهان خارج و نان‌آوری است (اعزاز، ۱۳۸۰: ۵۳). از این‌رو، در دیدگاه کارکردی خشونت، برای بقای خانواده کارکرد پیدا می‌کند و این نظریه توجیه‌کننده خشونت است.

بر اساس نظریه‌های تضادگرایانه که ریشه‌های آن در افکار برخی جامعه‌شناسان کلاسیک نظیر: «کارل مارکس»^۵ و «رالف دارندروف»^۶ وجود دارد، به‌طور کلی؛

---

1. Carlson
2. Glez & Straus
3. Coker
4. Megaraji
5. Karl Heinrich Marx
6. Ralf Gustav Dahrendorf

خشونت از آنجایی شروع می‌شود که جایگاه افراد و همچنین خدماتی که دریافت می‌کنند دچار عدم تعادل شده باشند. اگر یک مرد همسر خود را کتک می‌زند یا والدین، فرزندان را مورد ضرب و شتم قرار می‌دهند و اگر بزرگ‌ترها به کوچک‌ترها بی‌احترامی کلامی می‌کنند، درواقع در مرحله‌ای هستند که قصد تحقیر طرف مقابل را دارند. تحقیر کردن در جامعه آن‌هم به این صورت که در جامعه شاهد آن هستیم موجب خشونت می‌شود (موریس^۱، ۱۹۹۶: ۵۶-۵۵).

پدرسالاری، یک صورت اجتماعی است و تقریباً در سراسر جهان وجود دارد؛ زیرا مردان بیشترین منابع قدرت مادی و جسمانی را برای اعمال نظارت بر زنان بسیج می‌کنند و هنگامی که این قدرت مادی و جسمانی حاکم باشد منابع دیگر قدرت، مانند قدرت عقیدتی، حقوقی و عاطفی نیز به کاربرده می‌شوند. خشونت جسمانی آخرین حربه دفاع از پدرسالاری است که در روابط بین اشخاص و گروه‌ها برای حفاظت از پدرسالاری در برابر مقاومت فردی و گروهی زنان غالباً به کاربرده می‌شود (ریتزر، ۱۳۸۳: ۴۸۸ - ۴۹۱).

آلبرت باندورا^۲ از هواداران نظریه‌های اجتماعی- روان‌شناختی ریشه رفتارهای خشن را در محیط تعلیمی افراد می‌یابد ولی معتقد است فراگیری معمولاً تحت شرایط مستقیم (تنبیه یا تشویق) مشاهدات فردی صورت می‌گیرد و می‌تواند نتیجه تجارب شخصی فرد یا برگرفته از نتایج مرتب با رفتار سایر افراد باشد (کالموس و اولیری، ۱۱: ۱۹۸۴). طبق نظر باندورا^۳ خشونت بین والدین مدل و الگویی برای یادگیری رفتار خشونت‌گرایانه است. فرزندان که خشونت والدین را تجربه می‌کنند، خشونت در خانواده را به‌عنوان یک ابزار مناسب برای بیان خشم و کنترل رفتار دیگران می‌پذیرند؛ بنابراین از این دیدگاه، در خانواده‌هایی که اعضای آن در کودکی شاهد خشونت والدین بوده‌اند، احتمال بروز خشونت یا تن دادن به آن به‌مراتب بیشتر از خانواده‌های دیگر است (محسنی، ۱۳۸۵: ۹).

تلفیق‌گرایان از جمله ریتزر و بوردیو، در تبیین رفتار افراد هم بر عوامل فردی و هم بر عوامل اجتماعی به‌صورت توأم تأکید دارد. کلارک (۱۹۹۱)، هوبر^۴ (۱۹۹۱)، ویلکینسن (۱۹۹۵) و گلدشتاین (۱۹۹۸) انواع خشونت از جمله خشونت خانوادگی را ناشی از ناسازگاری‌های حاکم بر روابط فرد و جامعه، تضعیف و فروپاشی اقتدار

1. Moris
2. Albert Bandura
3. Bandora
4. Hober

اخلاقی در تنظیم روابط بین افراد، تزلزل نهادهای جامعه در انتقال ارزش‌های اجتماعی، سلطه شرایط آنومیک بر جامعه و واکنش خصمانه و خشن برخی افراد به تحمیلات و شرایط نامطبوع، نامطلوب و غیرعادلانه بیرونی می‌دانند.

۳-۳. جمع‌بندی (نسبت نظریه‌ها با اهداف پژوهش)

نظریه‌های کارکردگرایانه رفع اختلافات درون خانواده با استفاده از ابزار قدرت و در مواردی از راه خشونت امکان‌پذیر می‌گردد بنابراین نظریه‌های مربوط به این رویکرد می‌تواند قدرت‌طلبی مردان، تغییرات ساختار روابط و قدرت در خانواده را تبیین نماید. بر اساس نظریه‌های تضادگرایانه، ریشه خشونت در تضاد منافع است. رفتارهای خشونت‌آمیز بدون تضاد منافع نه ضرورت می‌یابد و نه کاربردی دارد. هواداران نظریه‌های اجتماعی - روان‌شناختی نیز بر این عقیده‌اند که یادگیری اجتماعی از طریق تجربه‌ی خشونت و در معرض خشونت بودن در یادگیری از طریق فضای مجازی، گرایش به روابط فرا زناشویی، اعتیاد به‌ویژه اعتیاد به مواد مخدر صنعتی از طریق یادگیری می‌تواند حاصل شود. تلفیق گرایان از جمله ریتزر و بوردیو، در تبیین رفتار افراد هم بر عوامل فردی و هم بر عوامل اجتماعی به صورت توأم تأکید دارد. ازدواج بدون عشق‌ورزی، دخالت‌های اطرافیان، مشکلات اقتصادی و ضعف حمایت اجتماعی از آسیب دیدگان از عوامل تلفیقی در تحقیق حاضر هستند.

۴. روش تحقیق

۴-۱. جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر، شامل کارشناسان و افراد مرتبط با موضوع تحقیق اعم از مشاوران و مددکاران شاغل در بهزیستی شهراپلام به حجم ۲۸ نفر و نیز افراد آسیب‌دیده از خشونت خانوادگی مراجعه‌کننده به این مشاوران و مددکاران به حجم ۸۶۶ نفر در سال ۱۴۰۰ بوده است.

جدول (۱): حجم جامعه آماری - قسمت کارشناسان

عنوان پست سازمانی	فراوانی	درصد
مشاوران	۱۲	۴۲,۹
مددکاران	۱۶	۵۷,۱
کل	۲۸	۱۰۰

جدول (۲): حجم جامعه آماری (مراجعان یا مددجویان)

عنوان	فراوانی	درصد
زنان	۶۵۳	۷۵,۴
دختران	۱۳۹	۱۶,۱
پسران	۴۶	۵,۳
مردان	۲۸	۳,۲
کل	۸۶۶	۱۰۰

۲-۴. حجم نمونه

با توجه به روش تحقیق که رویکردی کیفی دارد از روش گروه‌های کانونی استفاده شده است، بنابراین؛ جلسات فوکوس گروپ در گروه‌های ۵ نفره^۱ (شامل ۱ نفر مشاور، ۱ نفر مددکار و ۳ نفر از آسیب دیدگان از خشونت) تا اشباع نظری، انجام شد تا اینکه در حین اجرای گروه‌های کانونی پنجم تشخیص داده شد که مصاحبه در گروه اخیر، داده‌های جدیدی تولید نمی‌کنند؛ بنابراین، پایان جلسه گروه پنجم به‌عنوان حجم نمونه برای مصاحبه‌های این تحقیق کفایت نمود؛ یعنی چهار گروه پنج نفره که روی هم رفته ۲۰ نفر می‌باشد.

۳-۴. روش نمونه‌گیری

گروه‌های کانونی برای انتخاب اعضای حجم نمونه، بیشتر بر نمونه‌گیری هدف‌دار تکیه دارند. افراد دعوت شده به گروه دارای تجربه یا صفتی مشترک در مورد موضوع مورد نظر بودند؛ به‌عبارت‌دیگر، افرادی بودند که تجارب زیسته‌ای در این مورد داشتند.

۴-۴. فرآیند و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته با اعضای گروه‌های کانونی (گروه‌های کانونی) استفاده شده است. «گروه کانونی یکی از روش‌های اکتشافی کیفی است که در آن، گروه محدودی از افراد مطلع تشکیل می‌شود و از آن‌ها خواسته

۱. تعداد اعضای فوکوس گروپ معمولاً بین ۴ تا ۱۲ نفر و رایج‌ترین آن ۶ تا ۸ نفر می‌باشد (کرسول، ۱۳۸۷: ۱۰۸).

می‌شود تا نظر و تحلیلشان را در مورد موضوع موردنظر به صورت آزادانه به بحث و تبادل نظر بگذارند» (کرسول، ۱۳۸۷: ۱۱۱-۱۱۰). مصاحبه نیمه ساختاریافته مصاحبه‌ای است که در آن، سؤالات مصاحبه از قبل مشخص می‌شود و از تمام پاسخ‌دهندگان، پرسش‌های مشابه پرسیده می‌شود؛ اما آن‌ها آزادند که پاسخ خود را به هر طریقی که می‌خواهند ارائه دهند. برای یک جلسه گروه کانونی تعداد ۳ تا ۵ پرسش کافی است (بایستی تعداد سؤالات کمتر از ۸ مورد باشد) (کرسول، ۱۳۸۷: ۱۱۳). در همین راستا برای بخش کیفی تحقیق حاضر نیز، ۳ سؤال در نظر گرفته شد.

۱- انواع خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟

۲- ابزارها (تکنیک‌های) خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟

۳- دلایل خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟

۴-۵. روش تحلیل داده‌ها

برای تحلیل مصاحبه‌ها؛ پاسخ‌های مربوط به هر سؤال بازنویسی شد تا گرایش‌های مشترکی که در بین پاسخ‌ها وجود داشت، شناسایی شود. با تحلیل محتوای کیفی در نرم‌افزار MAXQDA10؛ تم‌ها، مقوله‌ها و کدهای مشترک پرتکرار شناسایی شد که در نمودارهای زیر ارائه شده است. ماکسول^۱ (۱۹۹۹) بیان می‌کند که پژوهش کیفی بیشتر بر کلمات تأکید دارد تا اعداد (جانسون^۲، ۲۰۰۷: ۲۹).

۵. یافته‌های تحقیق (جمع‌بندی مصاحبه گروه‌های کانونی)

۵-۱. یافته‌های مربوط به سؤال اول (انواع خشونت خانوادگی در

خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟)

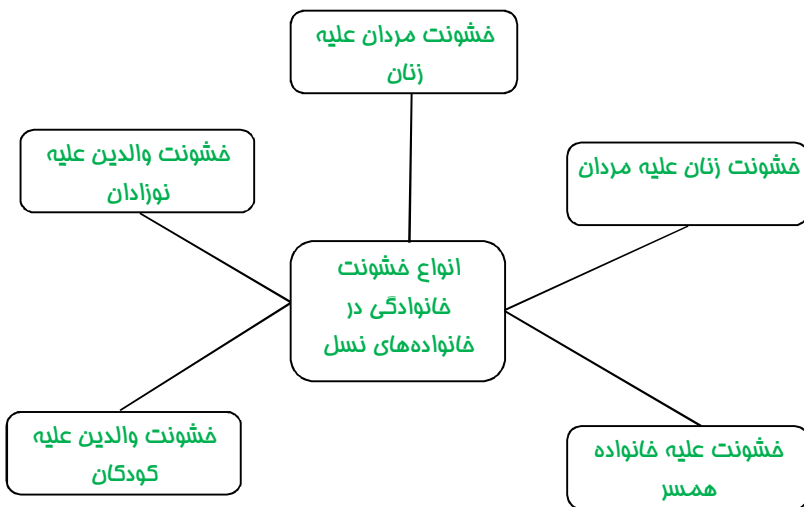
ایمان (مشاور)، سیما (مشاور)، رامین (مشاور)، محمدعلی (مشاور)، جاوید (مددکار)، شهلا (مددکار)، مریم (مددکار)، محمدرضا (مددکار)، ثریا، سعید، فاطمه، المیرا، رحمان، صادق امیر، احسان، سونیا، شهریار و نازیلا مخاطب این سؤال بودند. طبق تحلیل گفته‌های مریم؛ «خشونت در نسل جدید، متقابل شده است و از صورت غالب خشونت مردان علیه زنان یا والدین علیه فرزندان به خشونت زنان علیه مردان

1. Maxwel

2. Johnson

نیز رسیده است». سپیده از «خشونت همسرش علیه خانواده» می‌گوید و احسان از «خشونت زنش علیه خودش». طبق گفته ایمان و سیما؛ «چون این آسیب دیدگان هنوز کودکانی در سنین نوجوانی ندارند خشونت فرزندان علیه والدین زیاد در این خانواده‌ها مطرح نیست اما در خانواده‌هایی با پدر معتاد، خشونت علیه نوزادان و کودکان نیز دیده می‌شود». با توجه به یافته‌های فوق که در نمودار (۱) آمده‌اند، می‌توان به سؤال مذکور (سؤال اول) پاسخ داد:

نمودار (۱): انواع خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام

نمونه‌ای از جدول مراحل تحلیل داده‌ها در سؤال فوق:

۱- تبدیل جملات به مفاهیم

در این قسمت، نمونه‌هایی از متن مصاحبه‌ها که به‌طور دقیق به‌صورت جمله به جمله در جدول باز شده و مفاهیم اصلی هر جمله استخراج شده است آورده است.

جدول (۳): تحلیل متن مصاحبه و استخراج مفاهیم از جملات گروه در پاسخ به

سؤال اول مصاحبه

مفاهیم	جمله (عبارت)
رفتار غیر محترمانه	سپیده: همسر من همیشه با خانواده من بی احترامی و مشاجره برخورد می‌کنه
رفتار غیر محترمانه	احسان: ز من اغلب علیه خانواده من تهمت و بی احترامی می‌کنه انجام می‌ده
رفتار غیر محترمانه	سیمنا: همسر من به خانواده همدیگه فحش و توهین می‌کنن و حتی باهاشون درگیری فیزیکی دارن
...	...

۲- تبدیل مفاهیم به مقوله‌های فرعی

در این قسمت؛ بر اساس نزدیکی (قربت) معنایی‌شان نسبت به هم و با ذکر فراوانی‌شان در جدول قبلی، دسته‌بندی شده‌اند. در واقع این کار موجب تلخیص جدول قبلی شده و از حجم فیزیکی کار می‌کاهد. در ستون سوم جدول نوبت به تبدیل مفاهیم به مقوله‌ها می‌رسد. مفاهیمی که در یک دسته قرار گرفته‌اند زیرشاخه یک مقوله فرعی محسوب می‌شوند که باید برای مقوله‌های فرعی یک نام مناسب با مجموعه مفاهیم انتخاب کرد. این کار در واقع انجام مرحله تبدیل مفاهیم به مقوله‌های فرعی است که نمونه‌ای از این مرحله برای تحقیق حاضر، در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۴): تبدیل مفاهیم به مقوله‌های فرعی

مفاهیم نزدیک به هم از لحاظ معنایی	فراوانی	مقوله‌های فرعی
مشاجره، بی‌اعتنائی	۳	بی‌احترامی
آزار زبانی	۳	آزار روانی
خشونت فیزیکی	۴	برخورد فیزیکی
...	...	...

۳- تبدیل مقوله‌های فرعی به مقوله‌های اصلی

در ادامه کار، مقوله‌های فرعی که در حیطه‌های مشترک مفهومی یا عملیاتی قرار دادند به مقوله‌های اصلی تبدیل شده‌اند که در جدول زیر آورده شده‌اند.

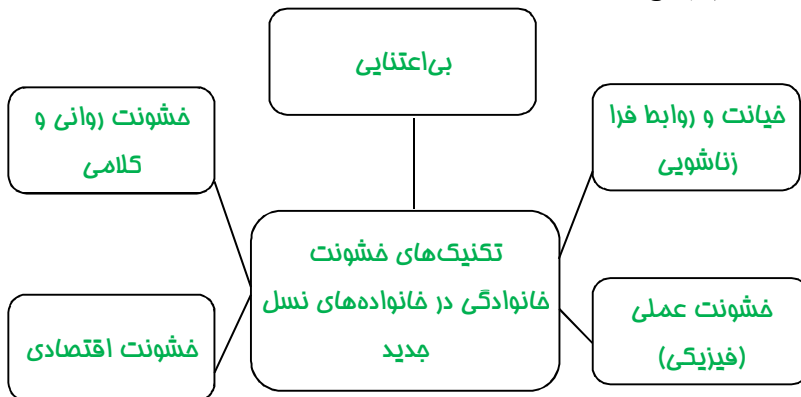
جدول (۵): مقوله اصلی اول

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی نزدیک به هم
خشونت علیه خانواده همسر	بی‌احترامی، آزار روانی، برخورد فیزیکی و ...

مقوله‌های بی‌احترامی، آزار روانی، برخورد فیزیکی و ... همگی مؤلفه‌های مقوله اصلی به نام خشونت علیه خانواده همسر هستند. به همین دلیل با قراردادن مقوله‌های فرعی فوق در جدول بالا، مقوله اصلی خشونت علیه خانواده همسر ایجاد شده است.

۵-۲. یافته‌های مربوط به سؤال دوم (ابزارهای خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟)

همان پاسخگویان سؤال قبل، مخاطب این سؤال نیز بودند. طبق تحلیل گفته‌های محمدرضا؛ «برخوردهای فیزیکی در کنار توهین و فحش از ابزارهای خشونت این نسل است.» از نظر ثریا که با تأیید اکثریت از جمله سونیا و نازیلا همراه است؛ «بی‌اعتنایی جنسی، عاطفی و اقتصادی و حتی ورود به روابط فرا زناشویی از دیگر ابزارهای خشونت در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام است.» شهریار هم «ورود به روابط فرا زناشویی برای انتقام» را یادآوری می‌کند و با گفته ثریا موافق است. با توجه به یافته‌های فوق که در نمودار (۲) آمده‌اند، می‌توان به سؤال مذکور (سؤال دوم) پاسخ داد:

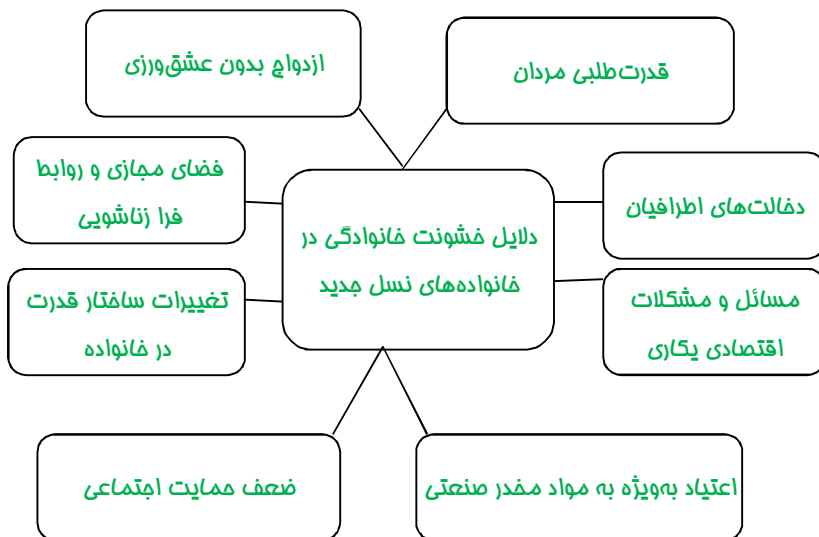

نمودار (۲): ابزارها (تکنیک‌های) خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام

۳-۵. یافته‌های مربوط به سؤال سوم (دلایل خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام کدامند؟)

اینجا هم ایمان (مشاور)، سیما (مشاور)، مریم (مددکار)، محمدرضا (مددکار)، ثریا، سعید، سپیده، امیر، احسان، سونیا، شهریار و نازیلا (آسیب‌دیده نسل جدید) مخاطب این سؤال بودند.

طبق تحلیل گفته‌های سعید و سپیده؛ «ازدواج در سنین پایین و ازدواج بدون عشق‌ورزی» از دلایل اصلی انواع خشونت در خانواده‌های شهر ایلام است. سیما و شهریار؛ «دخالت‌های اطرافیان» را هم تا حدودی در خشونت‌های درون خانواده مؤثر می‌دانند. شهریار می‌گوید وقتی با همسر از خانه مادرم برمی‌گردیم همسرم به حرف‌های مادر و خواهرانم اعتراض می‌کند و حتی توهین می‌کند و این از سوی من بی‌جواب نمی‌ماند. «فضای مجازی و تبعات آن در گرایش به روابط فرا زناشویی، مسائل و مشکلات اقتصادی، فقر و بیکاری و غیره از دلایل خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید ایلام است» که ایمان، سیما، سعید، امیر، احسان و نازیلا بسیار بر آن‌ها تأکید می‌کنند. با توجه به یافته‌های فوق که در نمودار (۳) آمده‌اند، می‌توان به سؤال مذکور (سؤال سوم) پاسخ داد:

نمودار (۳): دلایل خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰

سال) شهر ایلام

نتیجه‌گیری

نتیجه‌گیری برای سؤال اول تحقیق: گونه‌های خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام عبارت‌اند از: خشونت مردان علیه زنان (خشونت شوهر علیه زن، خشونت پدر علیه دختر)، خشونت زنان علیه مردان (خشونت زن علیه شوهر)، خشونت والدین علیه نوزادان (خشونت پدر علیه نوزاد، خشونت مادر علیه نوزاد)، خشونت علیه خانواده همسر (خشونت داماد علیه پدرزن، خشونت داماد علیه مادرزن، خشونت عروس علیه مادر شوهر، خشونت عروس علیه پدرشوهر)، خشونت والدین علیه کودکان (خشونت پدر علیه کودکان، خشونت مادر علیه کودکان). این نتیجه با نتایج تحقیق فخارزاده و همکاران (۱۳۹۶)، شریعت و منشی (۱۳۹۶)، ویل و همکاران (۲۰۱۶)، وودلاک (۲۰۱۷)، اسلاپرت (۲۰۱۹) و کاسترو و همکاران (۲۰۲۰) همسویی دارد.

نتیجه‌گیری برای سؤال دوم تحقیق: ابزار (تکنیک‌های) خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام عبارت‌اند از: بی‌اعتنایی (بی‌اعتنایی جنسی، بی‌اعتنایی عاطفی و بی‌اعتنایی اقتصادی)، خیانت و ورود به روابط فرا زناشویی (خیانت به قصد تنبیه همسر، خیانت به قصد انتقام از همسر)، خشونت عملی (کتک زدن جسمانی، کشیدن مو، شکستن اعضا، سوزاندن یا بریدن اعضا)، خشونت روانی و کلامی (تهمت خیانت زدن، تهمت کم کاری زدن، تهدید به کتک، تهدید به طلاق، فحش به خود شخص، فحش به خانواده وی)، خشونت اقتصادی (نفقه ندادن، پول توجیبی ندادن، تهدید به محرومیت از ارث). این نتیجه با نتایج تحقیق فخارزاده و همکاران (۱۳۹۶)، انصاری و همکاران (۱۳۹۶)، جوادیان زاده و همکاران (۱۳۹۱)، ویل و همکاران (۲۰۱۶)، ویجرز و همکاران (۲۰۱۷) و کاسترو و همکاران (۲۰۲۰) همسویی دارد.

نتیجه‌گیری برای سؤال سوم تحقیق: دلایل خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام عبارت‌اند از: قدرت‌طلبی مردان (قدرت‌طلبی جسمانی، اقتصادی و قدرت‌طلبی در تصمیمات)، ازدواج بدون عشق‌ورزی (ازدواج بدون عشق، ازدواج با عشق ناپایدار)، دخالت‌های اطرافیان (مداخلات خانواده مرد، مداخلات خانواده زن، مداخلات سایر فامیل)، فضای مجازی و گرایش به روابط فرا زناشویی (خیانت ناشی از فضای مجازی، آموختن خشونت از فضای مجازی)، مسائل و مشکلات اقتصادی (بیکاری مردان، فقر مالی مردان، مستأجر بودن، مقروض بودن)،

تغییرات ساختار روابط و قدرت در خانواده (اشتغال و استقلال مالی زنان، تحصیلات زنان، زن‌سالاری در رسانه‌ها)، اعتیاد به‌ویژه اعتیاد به مواد مخدر صنعتی (اعتیاد به مواد مخدر سنتی، اعتیاد به مواد مخدر صنعتی، اعتیاد به الکل) وضع حمایت اجتماعی (ضعف حمایت‌های قانونی، ضعف حمایت‌های خانوادگی). این نتیجه با «تأثیر مهارت‌های ارتباطی زنان بر خشونت خانگی از سوی همسران»، انگو همکاران (۲۰۱۷)، ویجرز و همکاران (۲۰۱۷) و کاسترو و همکاران (۲۰۲۰) همسویی دارد.

ازدواج بدون عشق‌ورزی بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است. ازدواج اجباری و به‌دوراز علاقه، همیشه یکی از علل خشونت زن و شوهر بوده است. فشار خانواده بر ازدواج دختر یا پسر در سن کم باعث می‌شود افراد احساس کنند آزادی لازم برای انتخاب را نداشته‌اند و یا دوره مجردی خود را به‌خوبی طی نکرده‌اند. این احساس فشار باعث می‌شود افراد سعی کنند این آزادی خود را به شیوه‌ای غیرطبیعی کسب کنند. محققان در بسیاری از موارد ریشه خیانت زوجین به یکدیگر را دریافت این حس جامانده در روان ارزیابی می‌کنند. ازدواج‌های نادرست، ازدواج در سن پایین، تغییر در معیارهای جنسی و گرایش‌های جنسی در میان‌سال می‌تواند زمینه‌ساز روی آوردن به خشونت خانوادگی باشد.

فضای مجازی و گرایش به روابط فرا‌زناشویی بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است. با ورود اینترنت در میان خانواده‌ها، تغییراتی در گفتار و رفتار نسل جوان به وجود آمده به‌طوری‌که هنجارهای اجتماعی را دگرگون و هویت و شخصیت آنان را متزلزل و زمینه‌های بروز ارتباطات و رفتارهای غیراخلاقی را در بعد اجتماعی فراهم ساخته است بنابراین نمی‌توان آسیب‌هایی هم چون افسردگی، انحرافات اخلاقی و جنسی، بی‌هویتی پیدایش خشونت و... را نادیده انگاشت.

مسائل و مشکلات اقتصادی بر خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است. تغییرات ساختار روابط و قدرت در خانواده بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است. عوامل مختلفی در تقسیم قدرت در خانواده تأثیر می‌گذارد. موارد زیر باعث افزایش قدرت یکی از طرفین رابطه می‌شود: میزان درآمد بالاتر، میزان تحصیلات و رتبه اجتماعی، موقعیت اجتماعی و شغلی بهتر، توانایی کنترل و مدیریت بهتر احساسات، توانایی تصمیم‌گیری منطقی‌تر. این سهم خواهی از قدرت در خانواده به تدریج آراء، ظهور

اختلافات و بروز انواع خشونت خانوادگی می‌شد.

اعتیاد به‌ویژه اعتیاد به مواد مخدر صنعتی بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است. سوء مصرف مواد مخدر در ایران سیر صعودی دارد و به دلیل اینکه مواد مخدر صنعتی موجب توهم و ایجاد حالات ضد عاطفی در افراد می‌شود بنابراین در افزایش میزان خشونت خانگی نقش دارند. این افراد به علت به‌هم‌ریختگی در سیستم عصبی نوعی ریسک‌پذیری پیدا می‌کنند که در این زمان هیچ‌گونه کنترلی بر رفتارشان ندارند و به‌راحتی و بدون اختیار شخصی می‌توانند منجر به ایجاد خطر برای دیگران شوند و پس از رفع تأثیرات ناشی از مصرف مواد هیچ‌کدام از اعمال خود را به یاد نمی‌آورند و اظهار بی‌اطلاعی می‌کنند.

پیشنهادها

- ۱- طبق یکی از نتایج تحقیق؛ «قدرت‌طلبی مردان در خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: با آموزش‌های لازم در مدارس از سنین پایین و در رسانه‌ها برای تمامی سنین و طبقات جامعه، نسبت به تساوی زن و مرد نسبت به توزیع قدرت در خانواده در آینده مقدمه‌چینی و بسترسازی شود. بر اهمیت مشورت و دموکراسی در خانواده در کتب درسی و برنامه‌های رسانه‌های جمعی تأکید شود تا قدرت‌طلبی انحصاری مردان در تصمیم‌گیری‌های مهم خانواده تعدیل شود.
- ۲- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ «اعتیاد مردان در خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: آموزش‌های لازم جهت پیشگیری از اعتیاد در محلات به اعضای خانواده مخصوصاً خانم‌های متأهل جهت پیشگیری از گرایش همسرانشان به اعتیاد انجام یا تقویت شود. حق طلاق یک‌طرفه به زنان دارای همسران معتاد اعطا شود تا از عواقب بعدی جلوگیری به عمل آید. به‌ویژه برای زنانی که همسرانشان مبتلابه مواد توهم‌زا هستند که عموماً منجر به قتل یا قطع عضو اعضای خانواده می‌شود.
- ۳- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ «مسائل و مشکلات اقتصادی (فقر و بیکاری) بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: معضل بیکاری سرپرستان خانواده به‌صورت واقعی و عملیاتی بررسی و تعدیل شود و از اعطای وام‌های جزئی بیهوده که البته بسیاری از آن‌ها نصیب صاحبان زر و زور می‌شود تا افراد مستحق به‌شدت پرهیز شود. مشکل

- بی‌خانمانی و مستاجر بودن بودن خانواده‌ها با اعطای منازل مسکونی دولتی مانند مسکن مهر و مسکن ملی به نیازمندان واقعی و نه دلال‌ها و املاکی‌ها برطرف شود.
- ۴- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ «مداخلات اطرافیان از هر دو طرف بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: با آموزش‌های لازم در کتب درسی و رسانه‌های جمعی به‌ویژه رسانه ملی به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم، از مداخلات اطرافیان کاسته شود. با آموزش‌های لازم در کتب درسی و رسانه‌های جمعی به‌ویژه رسانه ملی به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم، از مداخلات اطرافیان کاسته شود.
- ۵- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ «ضعف حمایت اجتماعی از آسیب دیدگان بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: حمایت‌های اجتماعی از آسیب دیدگان با اقداماتی مانند راه‌اندازی کمپین‌های حمایتی در فضای واقعی و مجازی تقویت شود. حمایت‌های قانونی از قربانیان خشونت خانوادگی در مجلس و دولت افزایش یابد.
- ۷- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ «ازدواج بدون عشق‌ورزی بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: فرصت روابط معقول قبل از ازدواج برای افراد علاقه‌مند به ازدواج با یکدیگر توسط خانواده‌ها و جامعه فراهم شود. زوجین قبل از ازدواج با یکدیگر به‌طور کامل با اوصاف و شرایط طرف مقابل آشنا شوند. مراجعه به مراکز مشاوره قبل از ازدواج نیز در این راستا می‌تواند کمک شایانی در شناخت زوجین نماید. از ازدواج در سنین بسیار پایین توسط خانواده‌ها ممانعت به‌عمل آید زیرا علاقه آن دوران زودگذر و ناپایدار است و یکی از زمینه‌های مهم خشونت و طلاق است.
- ۸- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ «فضای مجازی و گرایش به روابط فرا زناشویی بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: دسترسی به فضای مجازی را تا حد امکان محدود نمایید. باهم به تفریح و فعالیت بپردازید.
- ۹- طبق یکی دیگر از نتایج تحقیق؛ تغییرات ساختار روابط و قدرت در خانواده بر خشونت خانوادگی در خانواده‌های نسل جدید (کمتر از ۳۰ سال) شهر ایلام مؤثر است.» در همین راستا پیشنهاد می‌شود: باهم شان خود از نظر تحصیلی، قوای جسمانی، سطح فرهنگی و... ازدواج نمایید. یادمان باشد که همه‌چیز متقابل است و احترام در مقابل احترام خواهد بود.

فهرست منابع

- اعزازی، شهلا، (۱۳۸۰). *خشونت خانوادگی، زنان کتک خورده*، تهران: نشرسالی.
- ریترز، جرج، (۱۳۸۳). *نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر*، ترجمه محسن ثلاثی، چاپ هفتم، تهران: انتشارات علمی.
- ضمیران، علیرضا، (۱۳۸۷). *بررسی همسرآزاری در زنان شوهردار شهرستان آباده*، *مجله پزشکی قانونی*، ۱۰(۳)، ۱۵۹-۱۴۶.
- کرسول، جان. دبلیو، (۱۳۸۷). *روش تحقیق تلفیقی*، ترجمه عباس زارعی و محسن نیازی، تهران: ثامن الحجج.
- کریمی، صالح‌الدین؛ محقق‌کی کمال، سید حسین؛ قائد امینی هارونی، غلامرضا؛ احمدی، سینا؛ جرجان شوشتری، زهرا، (۱۳۹۴). *بررسی اکولوژیک خشونت علیه کودکان در استان‌های ایران: یک تحلیل خوشه‌ای*، *مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران*، ۲۵(۲)، ۲۹-۱۰.
- محسنی، منوچهر، (۱۳۸۵). *بررسی آگاهی‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی در ایران*، تهران: دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی.
- Alves, E. M, (2019). *Sociocultural causes of family violence: A theoretical comment. Journal of Family Violence*, 1(4), 609-623.
- Johnson, R. B. Anthony, J. O. Lisa, A. T, (2007). *Toward a definition of mixed methods research, Journal of mixed methods research*, 1(2), 112-133.
- Kabiri, A. Saadati, M. & Noruzi, V, (2018), *Sociological analysis of factors affecting domestic violence case study: Married women in Urmia. Quarterly Journal of Women and Society*, 9(4), 295-320.
- Kalmuss, D. O'leary, K.D.(1984). *The intergenerational transmission of marital aggression, Journal of marriage and the family*, 16(1), 11-19.
- Morris, M, (1996). *Deviance and Control*, London: Hatchinson.
- Saunders, D. J. Eliot. M. 1989. *Who this First and who Hurts most? Evidence for the Greater Victimization of Women in Intimate Relationships*, Paper Presented at the Annual Meeting of the American Society of Criminology, Reno, NV.
- Sharabteyan, M. H. Danesh, P. Tavafi, P. (2017). *Sociological analysis of domestic violence against women and its impact on the sense of security Case study 18 women 54 years in miyaneh, Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 6(1), 47-72.
- World Health Organization (1996). *Violence: a public health priority*, Geneva, World Health Organization Global Consultation on Violence and Health, document WHO.
- Zamani Moghadam, M. Hasanvandi, S. (2019). *A Qualitative Study of Domestic Violence Against Housewives in Khorramabad*, *Quarterly Journal of Women and Society*, 10(3), 145-170.

References

- Alves, E. M, (2019). *Sociocultural causes of family violence: A theoretical comment. Journal of Family Violence*, 1(4), 609-623.
- Creswell, J.W., (2008). *Mixed methodology*, translated by Abbas Zare'i and Mohsen Niazi, Tehran, Samenolhojaj.
- E'zazi, Sh., (2001). *Family violence, Beaten women*, Tehran, Sali Publications.
- Johnson, R. B. Anthony, J. O. Lisa, A. T, (2007). *Toward a definition of mixed methods research, Journal of mixed methods research*, 1(2), 112-133.
- Kabiri, A. Saadati, M. & Noruzi, V, (2018), *Sociological analysis of factors affecting domestic violence case study: Married women in Urmia. Quarterly Journal of Women and Society*, 9(4), 295-320.
- Kalmuss, D. O'leary, K.D.(1984). *The intergenerational transmission of marital aggression, Journal of marriage and the family*, 16(1), ۱۱-۱۹.
- Karimi, S., Mohagheghi Kamal, S., Gha'ed Amini Harooni, Qh., Ahmadi, S., ... Shooshtari, Z., 2015, Ecological investigation of violence against children in Iran provinces: a cluster analysis, *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 25(2), 10-29.
- Mohseni, M., (2006). *Investigation of awareness, attitudes and socio-cultural behaviors in Iran*, Tehran: General Culture Council Secretariat.
- Morris, M, (1996). *Deviance and Control*, London: Hatchinson.
- Ritzer, G., (2004). *Contemporary Sociological Theory*, translated by Mohsen Salasi, 7th edition, Tehran, Elmi Publications.
- Saunders, D. J. Eliot, M. 1989. *Who this First and who Hurts most? Evidence for the Greater Victimization of Women in Intimate Relationships*, Paper Presented at the Annual Meeting of the American Society of Criminology, Reno, NV.
- Sharabteyan, M. H. Danesh, P. Tavafi, P. (2017). *Sociological analysis of domestic violence against women and its impact on the sense of security Case study 18 women 54 years in miyaneh, Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 6(1), 47-72.
- World Health Organization, (1996). *Violence: a public health priority, Geneva, World Health Organization Global Consultation on Violence and Health*, document WHO.
- Zamaniemoghadam, M. Hasanvandi, S. (2019). *A Qualitative Study of Domestic Violence Against Housewives in Khorramabad*, *Quarterly Journal of Women and Society*, 10(3), 145-170.
- Zamiran, Alireza, (2008). *Investigation of spousal abuse in married women of Abadeh town*, *Journal of Forensic Medicine*, 10(3), 146-159.
- Zavala, E. (2007). *Non physical intimate partner violence emotional abuse and controlling behavior against women* [Thesis]. El Paso, TX: The University of Texas at El Paso.

